

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	3
1.3 ขอบเขตของงานวิจัย	4
1.4 วิธีการดำเนินวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
2. การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์	6
- ความหมายของการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์	6
- ลักษณะของผลงานทางด้านนาฏศิลป์	9
3. ผลงานค้นคว้าริเริ่มทางนาฏศิลป์หรือศิลปะการละคร	15
3.1 ระบำนาบัว	16
3.1.1 ความเป็นมาและแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์	16
3.1.2 ลักษณะของผลงาน	17
3.1.3 คนตรีและทำนองเพลง	25
3.1.4 เครื่องแต่งกาย	25
3.2 ระบำเบญจรงค์	27
3.2.1 ความเป็นมาและแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์	27
3.2.2 ลักษณะของผลงาน	30
3.2.3 เครื่องแต่งกาย	38
3.2.4 คนตรีและทำนองเพลง	38

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 เชิงบูชาพระอัครราชทู	39
3.3.1 ความเป็นมาและแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์	39
3.3.2 ลักษณะของผลงาน	40
3.3.3 คนตรีและทำนองเพลง	59
3.3.4 เครื่องแต่งกาย	60
3.4 ระบายูปผามหาหงส์	61
3.4.1 ความเป็นมาและแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์	61
3.4.2 ลักษณะของผลงาน	62
3.4.3 คนตรีและทำนองเพลง	72
3.4.4 เครื่องแต่งกาย	72
3.5 ระบายานาฏยลีลาศ	74
3.5.1 ความเป็นมาและแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์	74
3.5.2 ลักษณะของผลงาน	75
3.5.3 คนตรีและทำนองเพลง	82
3.5.4 เครื่องแต่งกาย	83
3.6 ระบายาศิรวาทราชภัฏนาฏยศิลป์	85
3.6.1 ความเป็นมาและแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์	85
3.6.2 ลักษณะของผลงาน	86
3.6.3 คนตรีและทำนองเพลง	97
3.6.4 เครื่องแต่งกาย	99
3.7 ระบายานฤตยนิมิตศิลป์	103
3.7.1 ความเป็นมาและแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์	103
3.7.2 ลักษณะของผลงาน	104
3.7.3 คนตรีและทำนองเพลง	110
3.7.4 เครื่องแต่งกาย	110
3.8 ระบายานาฏนาคราช	112
3.8.1 ความเป็นมาและแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์	112
3.8.2 ลักษณะของผลงาน	113
3.8.3 คนตรีและทำนองเพลง	118

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.8.4 เครื่องแต่งกาย	118
3.9 ระเบียบพิธีพฤตเศวต	120
3.9.1 ความเป็นมาและแนวคิดของผลงานสร้างสรรค์	120
3.9.2 ลักษณะของผลงาน	121
3.9.3 คนตรีและทำนองเพลง.....	127
3.9.4 เครื่องแต่งกาย	127
 4. รูปแบบของการแสดงและกระบวนการ ขั้นตอน ในการสร้างสรรค์	
ผลงานคันทวาริเริ่มทางนาฏศิลป์หรือศิลปะการละคร	130
4.1 รูปแบบของการแสดง ในการสร้างสรรค์ผลงานคันทวาริเริ่มทางนาฏศิลป์	
หรือศิลปะการละคร	130
4.1.1 รูปแบบของผลงานสร้างสรรค์โดยมีลักษณะการแสดง	
จากอากัปกริยาท่าทางการทำงาน	130
4.1.2 รูปแบบของผลงานสร้างสรรค์โดยใช้เอาทำรำดั้งเดิมของนาฏศิลป์ไทย	130
4.1.3 รูปแบบของผลงานสร้างสรรค์โดยใช้เอาทำรำดั้งเดิมของนาฏศิลป์ไทย	
ผสมผสานกับทำรำนาฏศิลป์พื้นเมืองและนาฏศิลป์ต่างชาติ	131
4.2 กระบวนการ ในการสร้างสรรค์ผลงานคันทวาริเริ่ม	
ทางนาฏศิลป์หรือศิลปะการละคร	133
4.2.1 การคิดหัวข้อ	133
4.2.2 การหาข้อมูล	134
4.2.3 การกำหนดรูปแบบของผลงาน	135
4.2.4 การเลือกเพลงและดนตรีประกอบ	135
4.2.5 การกำหนดนักแสดง	136
4.2.6 การประดิษฐ์ท่ารำ	136
4.2.7 การออกแบบเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ	137
 5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	139
 บรรณานุกรม	144

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ทำออก	18
2 ทำมอง	18
3 ทำเรียกเพื่อน	19
4 ทำไถพื้นดิน	19
5 ทำเดินออกของนักแสดงชาย และนักแสดงหญิง	19
6 ทำหยิบไหลบัว	19
7 ทำปลูกไหลบัว	20
8 ทำวางกระจาด	20
9 ทำรำเล่น	20
10 ทำยกกระจาด	21
11 ทำเดินเข้า	21
12 ทำออก	21
13 ทำวางกระจาด	21
14 ทำแกะเมล็ดบัว	22
15 ทำจับกระจาดลูกขึ้น	22
16 ทำชูกระจาด	22
17 ทำรำเล่น	23
18 ทำรำส่าย	23
19 ทำออก	23
20 ทำชูดอก	24
21 ทำเตรียมเข้าวง	24
22 ทำเข้าวง	24
23 ลักษณะเครื่องแต่งกายชุด ระบายทำนา	25
24 ทำแบกดิน	30
25 ทำวางดิน	30
26 ภาพการปักดิน	31
27 ทำปักดิน	31
28 ทำล้างดิน	31

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
29 ทำตักน้ำออกจากดิน	31
30 ภาพการนวดดิน	32
31 ทำนวดดิน	32
32 ทำยกดิน	32
33 ทำวางดิน	32
34 ภาพการปั้นดิน	33
35 ทำปั้นดิน	33
36 ภาพการแต่งขอบภาชนะ	33
37 ทำแต่งขอบภาชนะ	33
38 ทำนำภาชนะไปเผา	34
39 ทำหีบฟูกัน	34
40 ภาพการเขียนลาย	34
41 ทำเขียนลาย	34
42 ทำจุ่มสี	35
43 ทำเตรียมเผา	35
44 ทำเช็ดเหงื่อ	35
45 ทำยกดภาชนะ	35
46 ทำเดินกลับ	36
47 ภาพเครื่องเบญจรงค์ลายเทพพนม	36
48 ทำรำประดิษฐ์เลียนแบบลายเทพพนม	36
49 ภาพเครื่องเบญจรงค์ลายบัวบาน	36
50 ทำรำ ประดิษฐ์เลียนแบบลายบัวบาน	36
51 ภาพเครื่องเบญจรงค์ลายดอกไม้	37
52 ทำรำ ประดิษฐ์เลียนแบบลายดอกไม้	37
53 ภาพเครื่องเบญจรงค์ลายกนก	37
54 ทำรำ ประดิษฐ์เลียนแบบลายกนก	37
55 ภาพเครื่องเบญจรงค์ลายน้ำทอง	37
56 ทำรำ ประดิษฐ์เลียนแบบลายน้ำทอง	37

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
57 เครื่องแต่งกายช่างปั้น	38
58 เครื่องแต่งกายชุดเบญจรงค์	39
59 เครื่องแต่งกายชุดเบญจรงค์ทั้ง 5 สี ได้แก่ สีเขียว สีเหลือง สีดำ สีขาว และสีแดง	39
60 รูปแบบแถวทำออก	41
61 รูปแบบการจัดแถวแบบ ที่ 1	41
62 รูปแบบการจัดแถวแบบ ที่ 2	42
63 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 3	42
64 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 4	42
65 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 5	42
66 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 6	43
67 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 7	43
68 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 8	43
69 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 9	43
70 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 10	44
71 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 11	44
72 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 12	44
73 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 13	44
74 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 14	45
75 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 15	45
76 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 16	45
77 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 17	45
78 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 18	46
79 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 19	46
80 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 20	46
81 รูปแบบการจัดแถว แบบที่ 21	46
82 ท่าเทพพนม จากแม่บทใหญ่	47
83 ท่าเทพพนม ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	47
84 ท่าชำนางนอน จากแม่บทใหญ่	47
85 ท่าชำนางนอน ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	47

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
86 ทำผาตาเพียงไหล่ จากแม่บทใหญ่	48
87 ทำผาตาเพียงไหล่ ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	48
88 ทำพระรถโยนสาร จากแม่บทใหญ่	48
89 ทำพระรถโยนสาร ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	48
90 ทำแขกเต้าเข้ารัง จากแม่บทใหญ่	49
91 ทำแขกเต้าเข้ารัง ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	49
92 ทำหลงไหลได้สิ้น จากแม่บทใหญ่	49
93 ทำหลงไหลได้สิ้น ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	49
94 ทำชะนีร้ายไม้จากแม่บทใหญ่	50
95 ทำชะนีร้ายไม้ ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	50
96 ทำพระรามากोंงสร จากแม่บทใหญ่	50
97 ทำพระรามากोंงสร ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	50
98 ทำตระเวนเวหา จากแม่บทใหญ่	51
99 ทำตระเวนเวหา ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	51
100 ทำพรหมสี่หน้า จากแม่บทอีสาน	51
101 ทำพรหมสี่หน้า ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	51
102 ทำแอ่งหย่อนขา จากแม่บทอีสาน	52
103 ทำแอ่งหย่อนขา ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	52
104 ทำกาตากปึก จากแม่บทอีสาน	52
105 ทำกาตากปึก ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	52
106 ทำลมพัดพร้าว จากแม่บทอีสาน	53
107 ทำลมพัดพร้าว ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	53
108 ทำลำเพลิน จากแม่บทอีสาน	53
109 ทำลำเพลิน ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	53
110 ทำหลักแม่เมียบ จากแม่บทอีสาน	54
111 ทำหลักแม่เมียบ ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	54
112 ทำผู้เฒ่าฟังธรรม จากแม่บทอีสาน	54
113 ทำผู้เฒ่าฟังธรรมในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	54
114 ทำพิเภกถวายครุ จากแม่บทอีสาน	55

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
115 ทำพิเภกถวายครู ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	55
116 ทำช้างชูงวง จากแม่บทอีสาน	55
117 ทำช้างชูงวง ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	55
118 ทำหงส์บินวน จากแม่บทอีสาน	56
119 ทำหงส์บินวน ในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	56
120 ทำเลียนแบบพระพุทธรูปปางปฐมเทศนาจากรูปปั้นแกะสลักศิลปะสมัยคุปตะ	56
121 ทำรำที่ประดิษฐ์จากภาพแกะสลักในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	56
122 ทำเลียนแบบภาพแกะสลักจากรูปปั้นแกะสลักจากบานประตูสิม วัดวิบูล	57
123 ทำรำที่ประดิษฐ์จากภาพแกะสลักในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	57
124 ทำเลียนแบบภาพแกะสลักจากรูปปั้นแกะสลักจากบานประตูสิม วัดวิบูล	57
125 ทำรำที่ประดิษฐ์จากภาพแกะสลักในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	57
126 ทำเลียนภาพแกะสลักพระโพธิสัตว์ประทับบนดอกบัว จากรูปปั้นแกะสลักศิลปะสมัยคุปตะ	58
127 ทำรำที่ประดิษฐ์จากภาพแกะสลักในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	58
128 ทำเลียนแบบภาพแกะสลักพระวิฆณุศิลา จากรูปปั้นแกะสลักศิลปะสมัยคุปตะ	58
129 ทำรำที่ประดิษฐ์จากภาพแกะสลักในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	58
130 ทำเลียนแบบภาพจำหลักหน้าบันบนซุ้มประตูที่วัดพระธาตุนารายณ์ จังหวัดสกลนคร	59
131 ทำรำที่ประดิษฐ์จากภาพแกะสลักในการแสดงเชิงอุรังคธาตุ	59
132 เครื่องแต่งกายด้านหน้าและด้านหลัง ของนักแสดงชุดเชิงบูชาพระอุรังคธาตุ	60
133 เนื้อร้อง “สเรเต ชูช่อ”	63
134 เนื้อร้อง “ล่อตา”	63
135 เนื้อร้อง “เป็นนุปลา”	63
136 เนื้อร้อง “งามเลิศ”	64
137 เนื้อร้อง “ประเสริฐศรี”	64
138 เนื้อร้อง “เป็น โอสถ”	64
139 เนื้อร้อง “ขนานเอก”	65
140 เนื้อร้อง “หม่อมมาลี”	65
141 เนื้อร้อง “เป็นยาคี”	65

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
142 เนื้อร้อง “รักษาโรค”	66
143 เนื้อร้อง “สิ้น โศกศัลย์”	66
144 เนื้อร้อง “ชาวเลื่องเรื่องรอง”	66
145 เนื้อร้อง “งามระยับ”	67
146 เนื้อร้อง “ชูช่อ”	67
147 เนื้อร้อง “รอรับ”	67
148 เนื้อร้อง “สุริยสาร”	68
149 เนื้อร้อง “พระพายพา”	68
150 เนื้อร้อง “กลืนชิน”	68
151 เนื้อร้อง “รินสรายุ”	69
152 เนื้อร้อง “หม่อมกร”	69
153 เนื้อร้อง “แผ่วพาน”	69
154 เนื้อร้อง “ทยานหา”	70
155 เนื้อร้อง “เปลือกเกสรช้อนรอยหม่อมกร”	70
156 เนื้อร้อง “ปิดเกสรช้อนกลั่นคอกบุปผา”	70
157 เนื้อร้อง “ช้อนกลั่นหอมรวรินขึ้นอุรา หม่อมกรว่อนมาระอาใจ”	70
158 เนื้อร้อง “ไม่ได้ชมชิดใกล้ในเกสร จำต้องร่อนกลับถิ่นบินไกล”	71
159 เนื้อร้อง “จึงต้องปล่อยคอกฟ้าสุคดาลัย”	71
160 เนื้อร้อง “จำลาไกลบุปผามหาหงส์”	71
161 เครื่องแต่งกายชุดบุปผามหาหงส์	73
162 ทำออก นาฏยศัพท์ : ตั้งวงล่าง งอศอก แเบหงาย ซอยเท้า	76
163 ทำออก นาฏยศัพท์ : จีบส่งหลัง ตั้งศอก ช้อนตัว กอดเอว ก้าวหน้า หลบเข้า	76
164 ทำเตรียมนั่ง นาฏยศัพท์ : จีบคว่ำ ตั้งวงหน้า กอดเอว ประทับ	76
165 ทำนั่ง นาฏยศัพท์ : วางหน้าขา ดึงเอว ดึงไหล่	76
166 ทำนั่ง นาฏยศัพท์ : เอียงศีรษะ ตั้งวงล่าง กอดเอว กอดไหล่	76
167 ทำไหว้ นาฏยศัพท์ : ไหว้ ดึงเอว ดึงไหล่	76
168 ทำนั่ง นาฏยศัพท์ : เอียงศีรษะ จีบหงาย แขนดึง ตั้งวงล่าง	76
169 ทำนั่งยื่นเข้า นาฏยศัพท์ : จีบส่งหลัง ตั้งวงบน ตั้งเข้า	76
170 ทำนั่งยื่นเข้า นาฏยศัพท์ : ตั้งศอก แเบหงาย ตั้งวงล่าง ตั้งเข้า	77

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
171 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน จีบหงาย วางเท้าหลัง	77
172 ทำยีน นาฏยศัพท์ : แขนตั้ง แเบหงาย ตั้งวงล่าง ก้าวหน้า วางเท้าหลัง	77
173 ทำยีน นาฏยศัพท์ : แขนตั้ง ตั้งวงกลาง ย่อเข้า กระดกเท้า	77
174 ทำเขี้ยว นาฏยศัพท์ : จีบหงาย แขนตั้ง ตั้งวงบน ก้าวหน้า	77
175 ทำเขี้ยว นาฏยศัพท์ : จีบปรกข้าง ตั้งวงกลาง แขนตั้ง แตะเท้า	77
176 ทำเขี้ยว นาฏยศัพท์ : จีบหงาย แขนตั้ง ตั้งวงบน ก้าวหน้า	77
177 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน จีบส่งหลัง แตะเท้า	77
178 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน จีบหงาย ก้าวหน้า	78
179 ทำยีน นาฏยศัพท์ : จีบหงาย แขนตั้ง ตั้งวงล่าง ก้าวหน้า เปิดสันเท้า	78
180 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงหน้า ตั้งสอก หงายมือ กระดกเท้า	78
181 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงหน้า ตั้งสอก หงายมือ กระทุ้งเท้า	78
182 ทำเขี้ยว นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน ตั้งวงกลาง แตะเท้า	78
183 ทำซุ่ม 1 นาฏยศัพท์ : ตั้งสอก หงายมือ ตั้งวงกลาง จีบคว่ำ แขนตั้ง วางเท้าหลัง ย่อเข้า นั่งสันเท้า	78
184 ทำซุ่ม 1 นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน แเบมือหงาย แขนตั้ง ตั้งวงกลาง งอศอก แเบหงาย ประสมเท้า ย่อเข้า นั่งสันเท้า	78
185 ทำซุ่ม 1 นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน จีบล่อแก้ว ตั้งวงกลาง งอศอก แเบมือหงาย กระทุ้งเท้า ย่อเข้า นั่งสันเท้า	78
186 ทำซุ่ม 1 นาฏยศัพท์ : ตั้งวงหน้า แเบมือหงาย แขนตั้ง จีบหงาย ตั้งวงล่าง เหลื่อมเท้า ย่อเข้า นั่งสันเท้า	79
187 ทำซุ่ม 1 นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน จีบหงาย ตั้งสอก แเบมือหงาย ตั้งวงล่าง หลบเข้า เปิดสันเท้า ย่อเข้า นั่งสันเท้า	79
188 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน จีบหงาย แขนตั้ง ก้าวหน้า เปิดสันเท้า	79
189 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน จีบหงาย ก้าวหน้า เปิดสันเท้า	79
190 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงล่าง จีบคว่ำ แขนตั้ง กระทุ้งเท้า	79
191 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน งอศอก แเบมือหงาย ก้าวหน้า	79
192 ทำยีน นาฏยศัพท์ : แเบมือหงาย แขนตั้ง ตั้งวงล่าง เหลื่อมเท้า	79
193 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน แขนตั้ง แเบมือหงาย แตะเท้า	79
194 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งสอก แเบมือหงาย จีบคว่ำ แขนตั้ง ก้าวหน้า	80

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
195 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งศอก แบ่มือหงาย จีบส่งหลัง ย่ำเท้า ถัดเท้า	80
196 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน จีบหงาย ย่ำเท้า ถัดเท้า	80
197 ทำซุ่ม 2 นาฏยศัพท์ : จีบปรกข้าง ตั้งวงบน คึงจีบ งอศอก จีบหงาย ก้าวหน้า นั่งยกกัน	80
198 ทำซุ่ม 2 นาฏยศัพท์ : แบ่มือหงาย แขนคึง ก้าวหน้า นั่งยกกัน	80
199 ทำยีน นาฏยศัพท์ : จีบปรกข้าง ตั้งวงล่าง แตะเท้า ซอยเท้า	80
200 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน จีบหงาย	80
201 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน ตั้งวงล่าง แตะเท้า	80
202 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน ตั้งวงล่าง ก้าวไขว้เปิดสันเท้า	81
203 ทำยีน นาฏยศัพท์ : จีบปรกข้าง ตั้งวงหน้า แตะเท้า	81
204 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงล่าง จีบส่งหลัง ก้าวไขว้เปิดสันเท้า	81
205 ทำซุ่ม 3 นาฏยศัพท์ : ทำไหว้ ตั้งวงบน จีบหงาย จีบปรกข้าง ตั้งวงกลาง งอศอก แบ่มือหงาย นั่งยกกัน ยกเข้า ย่อเข้า นั่งสั่น	81
206 ทำยีน นาฏยศัพท์ : จีบคว่ำ แตะเท้า	81
207 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งศอก แบ่มือหงาย ตั้งวงกลาง แขนคึง แตะเท้า	81
208 ทำยีน นาฏยศัพท์ : ตั้งวงบน จีบหงาย ก้าวไขว้เปิดสันเท้า	81
209 ทำซุ่ม 4 นาฏยศัพท์ : จีบลอดแก้ว ตั้งศอก ไหว้ ตั้งวงบน จีบคว่ำ แขนคึง แบ่มือหงาย งอศอก นั่งยกกัน ก้าวไขว้เปิดสันเท้า กระดกเท้า	81
210 ภาพเครื่องแต่งกาย ชุดนาฏยลีลาศ หน้าและหลัง	84
211 เนื้อร้องขอเคชะฝ่าละอองธุลีพระบาท	88
212 องค์ภูมิพลมหาราชปราชญ์ไพศาล (1)	88
213 องค์ภูมิพลมหาราชปราชญ์ไพศาล (2)	88
214 พระมหากษัตริย์	88
215 การรู้จักริการ	88
216 พระราชทานนามราชภัฏวิวัฒนา	88
217 พระราชลัญจกรปรมาภิไธย	88
218 พระราชทานสัญญาบัตรให้สถานศึกษา (1)	88
219 พระราชทานสัญญาบัตรให้สถานศึกษา (2)	89
220 สิ่งสำคัญนั้นหรือ	89

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
221 คีอควงตรา	89
222 สีทั้งห้าแทนความหมายได้ครบครัน	89
223 สีน้ำเงินงดงาม	89
224 อร่ามเลิศ	89
225 สดประเสริฐ	89
226 แทนค่า	89
227 ฟ้าเสกสรร	90
228 พระผู้ก่อ	90
229 กำเนิด	90
230 เกิดสถาบัน	90
231 คำรงม้น	90
232 พระมหา	90
233 กษัตริย์ไทย	90
234 สีเขียว	90
235 น้อมนำ	90
236 แทนธรรมชาติ	90
237 สิ่งแวดล้อมราววาด	91
238 สะอาดใส	91
239 สีสดเด้	91
240 สถาบัน	91
241 อันเกรียงไกร	91
242 ขยายไป	91
243 ทัวเขตคาม (1)	91
244 นามรำลือ (1)	91
245 ขยายไปทัวเขตคาม (2)	92
246 นามรำลือ (2)	92
247 สีทอง	92
248 ค้องตา	92
249 แทนค่ายิ่ง	92

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
250 รุ่งเรืองจริง	92
251 ปัญญาชาติ	92
252 ศาสตร์หนังสือ	92
253 พัฒนาล้ำหน้า	93
254 กล้าฝึกปรือ	93
255 นับถือ	93
256 ฝีมือ	93
257 ชื่อเสียงไทย	93
258 สีสัมสด	93
259 สวยเด่น	93
260 เป็นสง่า	93
261 วัฒนธรรม	94
262 ศิลปศึกษา	94
263 ค่ายิ่งใหญ่	94
264 แทนทองที่เจริญ	94
265 จรัสไกล	94
266 ก้าวเกินไกล	94
267 แข็งแกร่ง	94
268 แหล่งวิชา	94
269 สีขาวผ่อง	94
270 ผุดวาว	94
271 ราวสีสังข์	95
272 บริสุทธิประดุจดัง	95
273 เพชรล้ำค่า	95
274 แทนความคิด	95
275 นักปราชญ์	95
276 แห่งราชา	95
277 ผู้อาสา	95
278 ของแผ่นดิน	95

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
279 ท้าวถิ่นไทย	96
280 สถาปนราชภัฏ	96
281 สมัครสมาน	96
282 เพื่อกอบกู้จิตวิญญาณ	96
283 สายสืบสาน	96
284 สัมพันธมัยปัญญาเลิศ	96
285 เกิดใจกาย	96
286 ทูลเกล้าถวาย	96
287 ขอพระองค์ทรงพระเจริญ	96
288 เครื่องประดับศีรษะ	100
289 ต่างหู	100
290 พาทูรัด (รัดต้นแขน)	100
291 พระกร (ข้อมือ)	100
292 สร้อยคอ	100
293 สั้งวาล	100
294 ปิ่นเหน่ง(เข็มขัด)	100
295 ภาพเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับสีน้ำเงิน	101
296 ภาพเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับสีเขียว	101
297 ภาพเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับสีส้ม	101
298 ภาพเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับสีทอง	102
299 ภาพเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับสีขาว	102
300 ทำชำนางนอน (ทำรำแม่บทใหญ่)	104
301 ทำตีเหล็ก(ทำรำแม่บทใหญ่)	104
302 ทำขว้างค้อนและทำกังหันร่อน(ทำรำแม่บทใหญ่)	104
302 ทำขว้างค้อนและทำมัจฉา(ทำรำแม่บทใหญ่)	104
304 ทำหงส์ลินลา(ทำรำแม่บทใหญ่)	105
305 ทำหงส์ลินลา (ทำรำแม่บทใหญ่) ทำฟ้อนพระนารายณ์ (ทำฟ้อนแม่บทอีสาน)	105
306 ทำพระรามและทำช้างหวานหญ้า (ทำรำแม่บทใหญ่) ทำฟ้อนพระนารายณ์ (ทำฟ้อนแม่บทอีสาน)	105

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
307 ทำพิเภกถวายครูและทำคนหาเหย่ง (ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	105
308 ทำพิเภกถวายครู , ทำคนหาเหย่งและทำนั้บเงินตรา(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	105
309 ทำจันทร์ทรงกลด (ทำรำแม่บทใหญ่)	
ทำพิเภกถวายครู , ทำฟ่อนเสื่อออกเหล่า และทำดาขำดิษฐ์(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	105
310 ทำพิเภกถวายครู , ทำฟ่อนเสื่อออกเหล่า และทำดาขำดิษฐ์(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	105
311 ทำเลียบท่าและทำขู้งฟ่อนหาง (ทำรำแม่บทใหญ่)	105
312 ทำช้างประสาธนาและทำโก่งศิลป์ (ทำรำแม่บทใหญ่)	
ทำตีกลองกินเหล้า และทำช้างชูงวง(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	106
313 ทำรำยั่วและทำภมรเกล้า (ทำรำแม่บทใหญ่)	106
314 ทำเสื่อทำลายโรงและทำทิ้งขอน (ทำรำแม่บทใหญ่)	106
315 ทำบัวชูฝัก (ทำรำแม่บทใหญ่)ทำกินริชมดอกไม้(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	106
316 ทำสิงโตเล่นหาง (ทำรำแม่บทใหญ่)ทำกินริชมดอกไม้(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	106
316 ทำผลาญยักษ์ (ทำรำแม่บทใหญ่)	106
318 ทำเรือวัลย์ (ทำรำแม่บทใหญ่)ทำช้างเทียมแม่(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	106
319 ทำประลัยवाद (ทำรำแม่บทใหญ่)ทำกวยจับอู(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	106
320 ทำฟ่อนเกี่ยวขู้(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	107
321 ทำแทงวิสัย (ทำรำแม่บทใหญ่)	107
322 ทำแขกเฒ่า (ทำรำแม่บทใหญ่)	107
323 ทำชักขอสามสาย (ทำรำแม่บทใหญ่)ทำฟ่อนพระนารายณ์(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	107
324 ทำกระด่ายชมจันทร์ (ทำรำแม่บทใหญ่)ทำฟ่อนพระนารายณ์(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	107
325 ทำจันทร์ทรงกลด (ทำรำแม่บทใหญ่)ทำฟ่อนพระนารายณ์(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	107
326 ทำจันทร์ทรงกลด (ทำรำแม่บทใหญ่)ทำลายมวย(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	107
327 ทำตีกลองกินเหล้า(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	107
328 ทำตีโพน (ทำรำแม่บทใหญ่)	107
328 ทำโยนทับ (ทำรำแม่บทใหญ่)	107
330 ทำโยนทับ (ทำรำแม่บทใหญ่)ทำขู้งรำแพน(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	108
331 ทำพระลักษณะ (ทำรำแม่บทใหญ่)ทำขู้งรำแพน(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	108
332 ทำซัดจางนางและทำนาคาม้วนหาง(ทำรำแม่บทใหญ่)	108
333 ทำกลางอัมพรและทำนาคาม้วนหาง (ทำรำแม่บทใหญ่)	108

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
362 ทำนาคเกี้ยวเกล้าจากฟ่อนแม่บทอีสาน	115
363 ทำหุมนานถวายเป็น ทำเกี้ยวชู จากฟ่อนแม่บทอีสาน	
ทำพรหมสี่หน้า จากแม่บทใหญ่ และทำนาฏศิลป์อินเดีย	115
364 ทำรำยั่ว จากแม่บทใหญ่	115
365 ทำโค้งศิลป์ จากแม่บทใหญ่	116
366 ทำนาฏศิลป์อินเดีย	116
367 ทำนาฏศิลป์อินเดีย	116
368 ทำนาฏศิลป์อินเดีย	116
369 ทำลำเพลิน จากฟ่อนแม่บทอีสาน	116
370 ทำขลุ่ยพ้องหาง จากฟ่อนแม่บทอีสาน	116
371 ทำเครื่องวัลย์พันไม้ จากแม่บทใหญ่	116
372 ทำนาฏศิลป์อินเดีย	116
373 ทำนาฏศิลป์อินเดีย	116
374 ทำกาเดินก้อน จากฟ่อนแม่บทอีสาน	116
375 ทำลมพัดพร้าว จากฟ่อนแม่บทอีสาน และทำนาฏศิลป์อินเดีย	117
376 ทำชักไหลล่ายมวญ จากฟ่อนแม่บทอีสาน	117
377 ทำเสื่อออกเหล่า จากฟ่อนแม่บทอีสาน ทำพระรถ จากแม่บทใหญ่	117
378 ทำเสื่อออกเหล่า จากฟ่อนแม่บทอีสาน ทำแหร่อนน้ำ จากแม่บทใหญ่	117
379 ทำประลัยवाद จากแม่บทใหญ่	117
380 ทำคนหาแห่ง จากฟ่อนแม่บทอีสาน	117
381 ทำชักขอสสามสาย จากแม่บทใหญ่	117
382 ทำนาคาม้วนหาง จากแม่บทใหญ่	117
383 ทำนาฏศิลป์อินเดีย	117
384 ภาพเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับด้านหน้าและด้านหลังการแสดง ชุดระบำนาฏนาคราช	119
385 ภาพทำรำชายหญิงที่ผนังโบสถ์	121
386 ภาพทำรำครุฑชุกนาค	121
387 ภาพทำศิวะนาฏราชร้ายรำ ทำที่ 1	121
388 ภาพทำศิวะนาฏราชร้ายรำ ทำที่ 2	122

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
334 ทำพระนารายณ์และทำกระหวัดเกล้า(ทำร่าแม่บทใหญ่)	108
335 ทำหลงไหลได้สิ้นและทำกระหวัดเกล้า (ทำร่าแม่บทใหญ่)	108
336 ทำอมรเกล้า (ทำร่าแม่บทใหญ่)ทำกาเดินก้อน(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	108
337 ทำแขกเต้า (ทำร่าแม่บทใหญ่)	108
338 ทำกาเดินก้อน(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	108
339 ทำพระ (ทำร่าแม่บทใหญ่)	108
340 ทำยูงร่าแพน(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	109
341 ทำหนังหน้าไฟ (ทำร่าแม่บทใหญ่)	109
342 ทำมูจรินทร์ (ทำร่าแม่บทใหญ่)	109
343 ทำชักแป้งผัดหน้า (ทำร่าแม่บทใหญ่)	109
344 ทำนายสารถิ (ทำร่าแม่บทใหญ่)	109
345 ทำกวางเดินดง (ทำร่าแม่บทใหญ่)ทำสอสร้อย(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	109
346 ทำขว้างจักรและทำจันทร์ทรงกลด (ทำร่าแม่บทใหญ่)ทำจระเข้ฟาดหาง(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	109
347 ทำโก่งศิลป์ (ทำร่าแม่บทใหญ่)ทำฟ่อนเกี่ยวขู้(ทำฟ่อนแม่บทอีสาน)	109
348 ภาพเครื่องแต่งกายด้ายหน้าและด้านหลัง ชุด นฤตยนิมิตรศิลป์	111
349 ทำเอื้องกราย จากแม่บทใหญ่	114
350 ทำพิเภกถวายครุ จากฟ่อนแม่บทอีสาน ทำครุวันทนา จากนาฏศิลป์อินเดีย	114
351 ทำพระราม ทำพรหมสีหน้า ทำผลาญยักษ์ และทำช้างหว่านหญ้า จากแม่บทใหญ่	114
352 ทำอมรเกล้า ทำเลียบท่า จากแม่บทใหญ่	114
353 ทำผาตาเพียงไหล่ จากแม่บทใหญ่	114
354 ทำ จากนาฏศิลป์อินเดีย	114
355 ทำฟ่อนพระนารายณ์ จากฟ่อนแม่บทอีสาน	114
356 ทำฟ่อนพระนารายณ์ จากฟ่อนแม่บทอีสาน ทำมัจฉา จากแม่บทใหญ่	114
367 ทำช้างเทียมแม่ จากฟ่อนแม่บทอีสาน	115
358 ทำเกี่ยวขู้ จากฟ่อนแม่บทอีสาน ทำลมพัดยอดตอง จากแม่บทใหญ่	115
359 ทำปู่สิงหลาน ทำดาขำดิษฐ์ จากฟ่อนแม่บทอีสาน	115
360 ทำสาวประแป้ง ทำดาขำดิษฐ์ จากฟ่อนแม่บทอีสาน	115
361 ทำหนุมานถวายแหวน จากฟ่อนแม่บทอีสาน	115

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
389 ภาพทำศิวะนาฏราชร่ายรำ ทำที่ 3	122
390 ภาพทำรำธิดา บนกลีบขนุนปราสาท ทำที่ 1, 2 และ 3	122
391 ภาพทำรำ การผจญภัยของฤาษีในลายเฟื่องอุบะ	123
392 ภาพทำศิวะนาฏราชร่ายรำ ทำที่ 1	123
393 ภาพทำศิวะนาฏราชร่ายรำ ทำที่ 2	123
394 ภาพทำศิวะนาฏราชร่ายรำ ทำที่ 3	123
395 ภาพทำรำการร่ายรำของเหล่าเทพทั้งหลาย ทำที่ 1	124
396 ภาพทำรำการร่ายรำของเหล่าเทพทั้งหลาย ทำที่ 2	124
397 ภาพทำรำจากภาพเล่าเรื่องทับหลังปราสาท	124
398 ภาพทำรำพระกฤษณะต่อสู้กับอสูรวิดณะ	124
399 ภาพทำรำพระกฤษณะประลองกำลังน้ำ	124
400 ภาพทำรำจากพุทธประวัติ	125
401 ภาพทำรำจากระบำลพบุรี ทำที่ 1	125
402 ภาพกระบวนทำรำจากระบำลพบุรี ทำที่ 2	125
403 ภาพทำรำจากระบำลพบุรี ทำที่ 3	126
404 ภาพทำรำ ช้างเทียมนางจากฟ่อนแม่บทอีสาน	126
405 ภาพทำรำ ยูงรำแพนจากฟ่อนแม่บทอีสาน	126
406 ภาพการแต่งกายของตัวเอก หน้าและหลัง	127
407 ภาพการแต่งกายของตัวรอง หน้าและหลัง	128